

A mellérendelő összetett mondat

Az összetett mondat

- Az összetett mondat kommunikációs szempontból egyetlen mondategész, de tovább tagolható szerkezetileg önálló mondategységekre, azaz tagmondatokra. A tagmondatok közötti kapcsolat alapján megkülönböztetünk alá- és mellérendelő összetett mondatokat.
- A tagmondatokat kötőszóval kapcsoljuk egymáshoz.
- A tagmondatokat vesszővel, kettősponttal vagy pontosvesszővel választjuk el egymástól.

Az összetett mondatok felosztása

ÖSSZETETT MONDATOK CSOPORTOSÍTÁSA – ALÁRENDELÉS

Az összetett mondat felosztása

ÖSSZETETT MONDATOK CSOPORTOSÍTÁSA - MELLÉRENDELÉS

mellérendelő

kapcsolatos (és,
is, meg)

ellentétes (de,
hanem, azonban)

választó (vagy,
akár)

következtető

magyarázó

AZ ÖSSZETETT MONDAT

- Az összetett mondat több mondategységet tartalmazó mondategész, mert benne két vagy több predikatív viszony van.
- Az összetett mondatok tehát két vagy több tagmondatból állnak.
- Mondategységei (tagmondatai) között vagy logikai viszony (mellérendelés) vagy grammatikai viszony (alárendelés) fedezhető fel.
 - alárendelt mondategység: egy másik mondategység valamelyik mondatrészét fejezi ki;
 - a mellérendelt mondategységek között tartalmi-logikai kapcsolat van.

A mellérendelő összetett mondat jellemzői

- A mellérendelő összetett mondatban egyik tagmondat sem szerkezeti része a másiknak, a tagmondatok egyenragúak, tartalmi logikai kapcsolatukat gyakran jellegzetes kötőszók fejezik ki, amelyek el is maradhatnak – de elemzéskor pótolhatjuk.
- A kötőszó mindig a 2. tagmondat elején áll, és segíti a mellérendelés típusának a meghatározását.
- Elemzéskor tagoljuk függőleges vonallal **I** a tagmondatok határait, számozzuk a tagmondatokat, bekarikázzuk a kötőszót, ha van, ha nincs, akkor pótoljuk, elemezzük a mondatrészeket, és a tagmondatok közti viszonyt. Mindezt ábrázoljuk.

- Sokat járok moziba, **de** a legújabb filmet még nem láttam.
- Ma sokat úsztam **és** aztán nagyot aludtam.
Vagy gyere be, **vagy** csukd be az ajtót!
- **Nemcsak** sikeres sportoló, **hanem** kitűnő tanuló **is**.

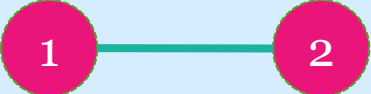
A mellérendelő összetett mondat típusai

- 1. Kapcsolatos
- 2. Ellentétes
- 3. Választó
- 4. Következtető
- 5. Magyarázó

1. A kapcsolatos mellérendelő összetett mondat

- A tagmondatok tartalma között összefüggés van, ugyanarra a tartalomra utalnak, a második tagmondat továbbfűzi, kiegészíti, fokozza az elsőt.
- Jelölése:
- Kötőszók:
 - egyes: és, s, meg, is, sem, sőt, se,
 - páros: sem...sem, se...se, is...is,
 - hármas: nemcsak...hanem....is

Példamondatok

- Kigyúlt a part alatt a tűz, és sűrűbb lett a parti fűz.
(Radnóti Miklós)
- Nemcsak kisütött a nap, hanem a tócsák is gyorsan felszáradtak.
- El sem búcsúzott, vissza sem integetett.
- Be is vásároltam, meg is főztem az ebédet.
- Bekapcsolta a számítógépet, gyorsan elindította a játékot.

2. Ellentétes mellérendelő összetett mondat

- A tagmondatok tartalma vagy azok egy része ellentétben áll egymással, vagy kizárják egymást.
- Jelölése:
- Kötésszók:
- egyes: azonban, de, ellenben, viszont, pedig, bár, bárha, noha, ámbár, ám
- páros: nem...hanem

Példamondatok

- Négy éve tanulja a nyelvet, mégsem tud levizsgázni.
- Sokat akar a szarka, de nem bírja a farka.
- Esik a hó, mégis fekete az utca. (Petőfi Sándor)
- Nem én olvastam, hanem a rádióban hallottam.
- Az egyik lány egész nap varrt, a másik viszont csak csetelt.

3. Választó mellérendelő összetett mondat

- A tagmondatok választási lehetőségeket tartalmaznak.
- Jelölése: A diagram showing two pink circles with white numbers '1' and '2' inside, connected by a wavy teal line.
- Kötésszók:
 - egyes: vagy
 - páros: vagy...vagy, is...is, akár...akár

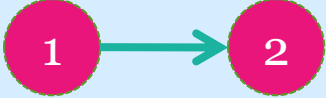
Példamondatok

- Vagy erőt vesz rajta, vagy keze miatt hal (meg).
(Arany János)
- Itt is maradhatsz, el is utazhatsz.
- Akár esik az eső, akár fúj a szél...

4. Következtető mellérendelő összetett mondat

- Az első tagmondat tartalmazza az okot, a második tagmondat pedig az okozatot, következményt.
- Jelölése:
ok okozat
- kötőszók: tehát, hát, így, ezért, ennek következtében

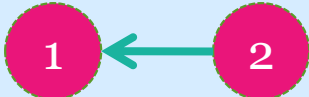
Példamondatok

- A postás megállt a kapunál, ezért ugatott a kutya.
- A kerti csapot elzárták, tehát nem lehet locsolni.
- Nemsokára itt vannak a fagyok, így lassan elhervadnak a virágok.

5. Magyarázó mellérendelő összetett mondat

- 1. Az első tagmondat tartalmazza a magyarázatot, az okozatot, melynek indokát, okát a második tagmondat fejti ki.
- Jelölése:
 okozat ok
- Kötésszók: hiszen, hisz, ugyanis, tudniillik, azaz, vagyis, illetve, mégpedig

Példamondatok

- Éjszaka sokat forgolódott, vagyis nem találta a helyét.
- Erősen sütött a nap, ugyanis dél körül járt az idő.
- Lecserélte a téli gumit, tudniillik melegebb az idő.
- Rágyújtottam a piámra, azaz rágyújtottam volna...
(Petőfi Sándor)

**SIKERES ELEMZÉST KÍVÁNOK
MINDENKINEK!**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Források:

- <https://erettsegi.com/tetelek/nyelvtan/a-mellerendelo-osszetett-mondat/>
- <https://www.slideserve.com/chloe/az-sszetett-mondat>
- https://interneteskorrepetalas.blog.hu/2009/06/08/mellerendelo_osszetett_mondatok_gyakorlas_1
- https://www.youtube.com/watch?v=uE8_LCPPVoc&t=556s
- Papp György-Pató Imre-Vajda József: Magyar nyelv a középfolú oktatás és nevelés I-IV. osztálya számára, Újvidék, Tankönyvkiadó Intézet, 1989.
- Cs. Nagy István: Mondattani elemzések, Budapest, Tinta kiadó, 2020